

Józef Judziński

Tadeusz Grygier (1916-2000)

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 4, 677-683

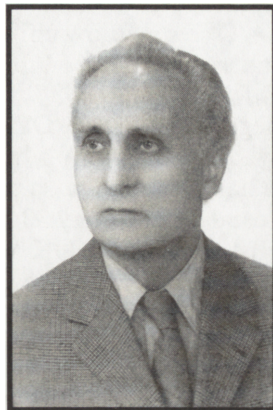
2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tadeusz Grygier (1916—2000)

Tadeusz Grygier urodził się 10 grudnia 1916 r. w Grudziądzu. Jego rodzice pochodzili z Wielkopolski: ojciec — Stanisław, z Chładowa pod Gnieznem, matka — Zofia z Rybickich, z Wszemborza spod Wrześni. Stanisław Grygier był drukarzem. Zawód ten opanował w firmie wydawniczej Jarosława Saturnina Leitgebera w Poznaniu, znanej z nieustępliwej walki z polityką germanizacyjną w zaborze pruskim. Całe swe życie zawodowe przepracował w Zakładach Graficznych i Wydawniczych Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu. Był zecerem-linotypistą „Gazety Grudziądzkiej”, drukowanej tam do wybuchu II wojny światowej. J.S. Leitgeber i W. Kulerski wywierali duży wpływ na ludzi, którzy byli z nimi związani. Stanisław Grygier i jego rodzina niewątpliwie należeli do kręgu ludzi, którzy redaktora i wydawcę „Gazety Grudziądzkiej” traktowali nie tylko jako swego pracodawcę. Przede wszystkim widzieli w nim wybitną osobistość życia publicznego oraz wyraziciela ich własnych przekonań politycznych, społecznych i religijnych.

Tadeusz Grygier wyrósł w patriotycznej atmosferze miejscowej społeczności, wychowany w poszanowaniu religii i wartości etycznych środowiska rodzinnego. Naukę rozpoczął w prywatnej szkole powszechnej im. Stanisława Jachowicza, którą po czterech klasach ukończył w 1927 r. Następnie uczęszczał do Państwowego Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego w Grudziądzu, a dwie ostatnie klasy szkoły średniej ukończył w Państwowym Liceum Humanistycznym w Świeciu nad Wisłą, gdzie w 1936 r. zdał egzamin dojrzałości.

W tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego. Studiował historię jako przedmiot główny oraz nauki pomocnicze historii i geografii gospodarczą. Interesował się archiwistyką, bibliotekarstwem i historią sztuki, lecz najbardziej zajmowała go historia nowożytna Pomorza, Wielkopolski i Śląska. Do 1938 r. zdał wszystkie egzaminy z przedmiotów objętych tokiem studiów. W 1939 r. w dziekanacie Wydziału Humanistycznego złożył pracę magisterską o księdzu Józefie Wojciechu Stanisławie Łobodzkim (1796—1863), napisaną pod kierunkiem naukowym doc. dr. Andrzeja Wojtkowskiego, dyrektora Biblioteki Raczyńskich i wykładowcy Uniwersytetu w Poznaniu. Wybuch II wojny uniemożliwił Tadeuszowi Grygierowi zdanie egzaminu magisterskiego, a podczas okupacji hitlerowskiej zaginęły akta przebiegu jego studiów i praca magisterska. Po wojnie w latach 1946—1947

dokończył studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Tytuł magistra filozofii w zakresie historii uzyskał 14 stycznia 1947 r. na podstawie pracy: „Pierwsze powstanie śląskie a Polska”. Na tej samej uczelni przystąpił następnie do przygotowania rozprawy doktorskiej o „Konfederacji dysydenckiej w Toruniu w 1767 roku”. Jego promotorem był doc. dr Bronisław Pawłowski. Po zdaniu egzaminu doktorskiego 13 czerwca 1951 r. Tadeusz Grygier uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych.

Okres studiów uniwersyteckich w Poznaniu Tadeusz Grygier wykorzystywał także do zdobycia praktyki zawodowej archiwisty, bibliotekarza i nauczyciela. Od 1 listopada 1937 r. pracował w archiwum wojskowym Referatu Historycznego Dowództwa Okręgu Korpusu VII w Poznaniu. Początkowo jako praktykant archiwalny i biblioteczny pod kierunkiem doc. dr. A. Wojtkowskiego, a następnie — po przeszkoleniu w Archiwum Wojskowym w Warszawie — został zatrudniony 30 kwietnia 1939 r. jako archiwariusz kontraktowy Referatu Historycznego DOK VII w Poznaniu. Jednocześnie w pierwszym półroczu tego roku odbył praktykę pedagogiczną w Państwowym Gimnazjum Żeńskim im. Jadwigi Zamojskiej w Poznaniu pod kierunkiem dr Wisławy Knapowskiej.

Najazd hitlerowski na Polskę i ewakuacja pod jego eskortą części archiwaliów Referatu Historycznego DOK VII z Poznania do Rawy Ruskiej, przerwały przedwojenny życiorys zawodowy Tadeusza Grygiera jako archiwisty. Najbardziej skomplikowanym okresem w całej jego biografii były lata okupacji. Obok oficjalnych materiałów źródłowych¹, ujawnione zostały ostatnio informacje wspomnieniowe rodziny Wojtkowskich, z którą Zmarły był związany, bezgranicznie jej ufał i przekazał ks. bp. Julianowi Wojtkowskiemu własnoręczny życiorys oraz inne zapiski z tego okresu życia². Chociaż część tych źródeł wzajemnie się uzupełnia, to jednak wiele wątków biograficznych pozostaje niejasnych.

Tadeusz Grygier wrócił z Rawy Ruskiej do Poznania w połowie września 1939 r. Ukrywał się przed Niemcami i pracował jako robotnik w ogrodach miejskich. Do rodziny doc. dr. A. Wojtkowskiego przychodził na obiady oraz mógł tam grywać na pianinie ulubione utwory Chopina. Jednak już 8 listopada 1939 r. rodzina Wojtkowskich została aresztowana i przejściowo osadzona w obozie koncentracyjnym Poznań-Wschód na Główniej, a następnie wywieziona do Ostrowca Świętokrzyskiego. Odtąd Tadeusz Grygier musiał radzić sobie sam.

Syn A. Wojtkowskiego, ks. bp. Julian Wojtkowski we wspomnieniu pośmiertnym³ ujawnia istotne szczegóły okupacyjnej biografii Zmarłego, których część przytaczam: „25 października 1939 roku zapisał się w Poznaniu do tajnej organizacji niepodległościowej »Służba Zwycięstwu Polski«, niebawem przemianowanej na »Związek Walki Zbrojnej« [następnie na Armię Krajową — J. J.]

1 Archiwum Państwowe w Olsztynie — akta własne i personalne dotyczące T. Grygiera.

2 Dane o konspiracyjnej przeszłości okupacyjnej Zmarłego zawdzięczam JE ks. bp. Julianowi Wojtkowskiemu, któremu serdecznie dziękuję za udostępnienie mi dyskiety komputerowej z wydrukiem tekstu wspomnienia pośmiertnego o T. Grygierze.

3 J. Wojtkowski, *Śp. doc. dr Tadeusz Grygier*, Postaniec Warmiński, 2000, nr 12 z 2 lipca, s. 10.

i pracował w wywiadzie Inspektoratu Poznań w randze szeregowca. Jego zwierzchnikiem był major Szczepan Łukowicz (Stefan). Miał kontakt z delegatem Rządu Londyńskiego na Wielkopolskę, którym był dawny prezydent miasta Poznania Cyryl Ratajski. Po powrocie do Grudziądza 1 marca 1940 r. pracował w wywiadzie Inspektoratu Grudziądz pod dowództwem poruczników: Koźlikowskiego, Sierosławskiego i Burczyka. Miał kontakt z biskupem Dominikiem, ks. Wryczą i wielu innymi działaczami pomorskimi”.

Ze zrozumiałych względów w powojennych ankietach personalnych i własnoręcznych życiorysach Tadeusz Grygier bardzo ogólnie opisywał swoją okupacyjną drogę życiową. Nadmieniał jedynie, że od 1 lutego do 30 czerwca 1940 r. ukrywał się przed Niemcami u rodziców w Grudziądzu. Miejscowy Arbeitsamt skierował go potem do pracy w składnicy materiałów drzewnych Steinborna, gdzie jako robotnik dotrwał do końca marca 1941 r. Następnie pracował jako ładowacz węgla na przystani barek na Wiśle aż do 14 kwietnia 1944 r., to jest do aresztowania przez gestapo za działalność w latach 1941—1944 w tajnym Towarzystwie Obrony i Powstania w Grudziądzu, którego komendantem był Robert Burczyk. Jednocześnie wymieniał obozy koncentracyjne i więzienia śledcze, w których kolejno przebywał po aresztowaniu, począwszy od Hertogenbosch i Utrecht w Holandii, poprzez Halle, Torgau, Berlin, Bydgoszcz, Grudziądz aż do Gdańska. I tu nasuwa się pytanie: dlaczego aresztowany za antyhitlerowską działalność konspiracyjną na Pomorzu Gdańskim Tadeusz Grygier więziony był początkowo, aż na terenie Europy zachodniej? Zagadkę tę wyjaśnia następny fragment biogramu autorstwa ks. bp. J. Wojtkowskiego:

„Niemcy zatrudnili go [od 1 kwietnia 1941 r. — J.J.] przy wyładunku węgla z barek w porcie na Wiśle. Po roku pracy młodym Pomorzanom dali do wyboru służbę w armii niemieckiej, albo rozstrzał. Poszedł więc do wojska, został podporucznikiem i otrzymał przydział do wojsk okupacyjnych w Belgii, a potem we Francji. Wszędzie współpracował z miejscowym ruchem oporu ——. Gestapo w marcu 1944 roku zdekonspirowała Inspektorat ZWZ w Grudziądzu i aresztowała poruczników Sierosławskiego i R. Burczyka oraz J. Karczewskiego. Tadeusz Grygier we Francji współpracował wówczas z komórką ruchu oporu przerzucającą do Wielkiej Brytanii przez Kanał La Manche zagrożonych działaczy podziemia. 10 marca 1944 r. zaniepokojony jakimiś dziwnymi spojrzzeniami wy dostał się po rynnicy z koszar, aby prosić przedstawicieli francuskiego ruchu oporu o przerzucenie do Anglii. Jednak nie otrzymał zgody.

Wracając do koszar —— zaraz za bramą został przez dowódcę aresztowany. Gdy nazajutrz wyprawiano go do Belgii, —— myślał więc, że to belgijska policja wpadła na ślad. Ale z Belgii powieziono go dalej. Wtedy stało się jasne, że powód uwięzienia był na Pomorzu. —— Więżono go w Berlinie, Bydgoszczy, Grudziądzu i Gdańsku”.

Dalsze informacje źródłowe nie zawierają już podobnych sprzeczności i niedomowień. Los Tadeusza Grygiera wydawał się przesądzony. Hitlerowski Sondergericht w Gdańsku skazał go 7 lutego 1945 r. na karę śmierci. Ale skazany nie chciał bezczynnie oczekiwać wykonania wyroku. Z więzienia w Gdańsku udało mu się uciec 20 lutego tego roku. Z ciężkich ran postrzałowych leczył się

potem w szpitalach polowych Gdańsk i Toruń. Gdy w toruńskim szpitalu dowiedział się, że interesuje się nim NKWD — uciekł z niego i w kwietniu 1945 r. pieszo wrócił do Grudziądza. W domu zastał schorowanego ojca, chorą siostrę i matkę bez środków do życia. Ojciec wkrótce zmarł. On sam zaś szybko dochodził do zdrowia. Dla całej rodziny, wpisanej przez władze hitlerowskie do trzeciej grupy niemieckiej listy narodowościowej (Eingedeutsch), uzyskał w Starostwie Grodzkim w Grudziądzu świadectwa rehabilitacyjne.

Od 1 lipca 1945 r. Tadeusz Grygier podjął pracę na stanowisku sekretarza w Powiatowym Urzędzie Ziemskim w Grudziądzu. Jednocześnie wszczął starania o zatrudnienie w szkolnictwie średnim. Zakończyły się one powodzeniem i od 1 października tego roku został nauczycielem kontraktowym historii i geografii w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Grudziądzu, gdzie dodatkowo pracował też jako wychowawca w internacie.

Mimo uzyskania pełnych kwalifikacji dyplomowanego nauczyciela szkół średnich Tadeusz Grygier poszukiwał pracy archiwalnej. Na początku 1947 r. w Archiwum Państwowym w Bydgoszczy czekał na niego wolny etat, lecz komplikacje zawodowe i rodzinne w Grudziądzu oraz brak mieszkania w Bydgoszczy spowodowały jego rezygnację z zatrudnienia się tam. W Liceum Pedagogicznym musiał pracować do końca roku szkolnego, a w domu zobowiązany był zapewnić opiekę matce. Ponadto w końcu czerwca 1947 r. ożenił się z Ireną Marią Kościańską z Grudziądza. Z tego małżeństwa urodziło się pięcioro dzieci: Stanisław, Janusz, Zofia, Zbigniew i Grażyna.

W następnym roku powtórnie podjął starania o pracę archiwalną, tym razem w nowo utworzonym Archiwum Państwowym w Olsztynie. Jednak erygowanie olsztyńskiego Archiwum wciąż się odwlekało z powodu trudności lokalowych. Tadeuszowi Grygierowi nie pozostało nic innego jak czekać i cierpliwie znosić zaostrażający się kurs laicyzacji w szkolnictwie. Jako człowiekowi wierzącemu trudno mu było się pogodzić z tą sytuacją, a w kraju utrwał się socjalizm typu stalinowskiego, tak obcy Tadeuszowi Grygierowi, długoletniemu członkowi Stronnictwa Pracy (1937—1949).

Na początku 1949 r. doszło do wydarzenia, które przyspieszyło jego odejście z pracy w szkolnictwie. Za odmawianie modlitwy wraz z młodzieżą internacką, co wówczas było już zabronione, od 1 lutego — „dla dobra szkoły” został przeniesiony z Państwowego Liceum Pedagogicznego w Grudziądzu do Gimnazjum i Liceum w Rypinie. Pracował tam jeszcze pół roku. Od 1 lipca 1949 r. Ministerstwo Oświaty przeniosło go bowiem służbowo na stanowisko archiwisty w Archiwum Państwowym w Olsztynie.

Tadeusz Grygier wraz z dyrektorem Archiwum Państwowego w Olsztynie — dr. Władysławem Adamczykiem — byli jedynymi pracownikami z pełnymi kwalifikacjami archiwalnymi. Od 1 kwietnia 1950 r. dr Władysław Adamczyk został jednakże odwołany ze stanowiska dyrektora, a Tadeusz Grygier otrzymał polecenie władz archiwalnych, by tymczasowo zarządzał olsztyńskim Archiwum. Z tego zadania wywiązywał się wzorowo, wobec czego naczelny dyrektor archiwów państwowych powierzył mu od 1 września 1950 r. pełnienie obowiązków dyrektora do czasu znalezienia odpowiedniego kandydata na to stanowisko.

ko. Ten stan tymczasowości trwał aż do 1 listopada 1956 r., kiedy to mianowano Tadeusza Grygiera dyrektorem olsztyńskiego Archiwum.

Jako dyrektor okazał się znakomitym pod każdym względem organizatorem pracy archiwalnej. Zadbął o powiększenie bazy lokalowej w samym Olsztynie i zorganizował sieć placówek archiwalnych w województwie olsztyńskim. Kolejno uruchomił Powiatowe Archiwa Państwowe w Mrągowie (1952), Szczytnie (1953) i Morągu (1954). Tę ostatnią placówkę w 1961 r. przekształcono w oddział terenowy olsztyńskiego Archiwum.

Tadeusz Grygier w dużym stopniu przyczynił się do umocnienia nowo powstałego Archiwum Państwowego w Białymstoku, którego działalność nadzorował służbowo z polecenia swoich zwierzchników. Doprowadził też do utworzenia Powiatowego Archiwum Państwowego w Elku.

W pierwszym okresie pracy archiwalnej przede wszystkim dbał o odnalezienie, zgromadzenie i zabezpieczenie w olsztyńskim Archiwum rozproszonych podczas wojny akt popruskich z terenu Prus Wschodnich, a także archiwaliów rewindykowanych z Niemiec. Potrafił penetrować drogi ewakuowanych akt z Archiwum Królewieckiego w głąb Niemiec w latach 1943—1944, aby sprowadzić je do Olsztyna. Z ks. dr. Teodorem Benschem — administratorem diecezji warmińskiej — zawarł dzentelmeńską umowę, na podstawie której wszystkie odnajdywane archiwalia państwowe były kierowane bezpośrednio do olsztyńskiego Archiwum Państwowego, a akta Kościoła katolickiego do Kurii Biskupiej w Olsztynie.

Dyrektor T. Grygier troszczył się o skompletowanie kadry archiwalnej z wysokimi kwalifikacjami archiwalnymi i naukowymi oraz ze znajomością języka niemieckiego, nieodzowną do opracowania akt popruskich. Często zatrudniał tych, którzy za działalność w AK podczas wojny i polityczną po wojnie odsiedzieli w czasach stalinowskich wyroki więzienia (jak np. Gustaw Leyding, Antoni Łukaszewski), bądź zatrudniał młodych absolwentów historii i archiwistyki (jak np. Wojciecha Wrzesińskiego, Florentynę Rzemieniuk, Anielę Wąsik-Przywuską). Pod jego dyrekcją przystąpiono do opracowania akt popruskich, zwłaszcza zespołów archiwalnych o dużym znaczeniu badawczym dla udostępniania ich uczonym. Wiele uwagi poświęcał metodyce opracowania archiwaliów wschodniopruskich. Niektóre jego metody wzbudzały dyskusje i polemiki, bądź niekiedy były odrzucane jako nieprzydatne w polskiej archiwistyce. On sam, mimo obciążenia obowiązkami organizacyjnymi i administracyjnymi, opracował kilkanaście zespołów archiwalnych.

Nie zaniedbywał też nadzoru nad narastającym zasobem archiwalnym. Potrafił przekonać olsztyńskie władze administracji państwowej o przydatności kontroli i szkoleń archiwalnych, stosowania normatywów kancelaryjnych i archiwalnych oraz brakowania akt w bieżącej działalności urzędów. Sam był zwolennikiem tworzenia zespołów przykładowych o regionalnym znaczeniu, bądź zespołów pozornie drugorzędnych, których akta odzwierciedlały aktualne procesy społeczne, tendencje polityczne, zmiany własnościowe i inne ważne przemiany życia współczesnego.

Tadeusz Grygier przywiązywał dużą wagę do prac naukowo-badawczych. Uważał, że Archiwum nie może ograniczać się do wypełniania funkcji urzędo-

wych, lecz powinno stanowić warsztat pracy naukowej miejscowego środowiska historycznego i samo być wiodącą placówką badawczą w regionie. Prowadził intensywne badania z zakresu archiwistyki i dziejów Warmii i Mazur, zachęcał pracowników Archiwum do aktywności naukowej, podpowiadał im tematy badawcze. Po 1950 r. kadra olsztyńskiego Archiwum z Tadeuszem Grygierem na czele była inspiratorem regionalnych badań historycznych w Olsztynie i dominowała w działalności miejscowego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz przyczyniła się do reaktywowania i redagowania „Komunikatów Mazursko-Warmińskich”. Niemal w każdym numerze tego kwartalnika ukazywały się artykuły, recenzje i opracowania źródłowe Tadeusza Grygiera oraz innych pracowników olsztyńskiego Archiwum. Archiwiści współuczestniczyli w przygotowywaniu wielu wystaw w Muzeum Mazurskim, organizowaniu sesji i sympozjów naukowych o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim. Popularyzowali tematykę archiwalną i historyczną wspólnie ze Stowarzyszeniem Społeczno-Kulturalnym „Pojezierze” i na łamach jego miesięcznika „Warmia i Mazury” publikowali publicystyczne artykuły historyczne. Na początku lat sześćdziesiątych brali też udział w tworzeniu Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie.

Dopóki kolejni zwierzchnicy z Warszawy udzielali swego poparcia Tadeuszowi Grygierowi, dopóty administracyjne i polityczne władze Olsztyńskiego z przychylnością traktowały powyższą działalność. Ówczesny przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej — Zbigniew Januszko bardzo liczył się ze zdaniem dyrektora T. Grygiera, co umożliwiło mu swobodne realizowanie zamierzeń. W latach 1957—1961, choć bezpartyjny, został członkiem Prezydium WRN, a już wcześniej, w 1955 r. odznaczono go Medalem X-lecia PRL i Złotym Krzyżem Zasługi. W 1959 r. otrzymał Złotą Odznakę Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, a w 1961 r. honorową Złotą Odznakę „Zasłużonym dla Warmii i Mazur”. Ale już w 1962 r. zaczęły mnożyć się pod jego adresem zarzuty polityczne, światopoglądowe, personalne. Pod presją władz politycznych Olsztyna doszło 15 października 1966 r. do odwołania Tadeusza Grygiera ze stanowiska dyrektora Archiwum. Pozostał on jednak w tej placówce kierownikiem Oddziału I (akt poniemieckich), a od 1 marca 1967 r. został powołany przez ministra oświaty i szkolnictwa wyższego na stanowisko samodzielnego pracownika naukowo-badawczego, równorzędnego (po zmianie przepisów w 1973 r. o stopniach i tytułach naukowych) ze stanowiskiem docenta. I jako docent, nieprzerwanie pełnił funkcję kierownika Oddziału I, aż do swego przejścia na emeryturę 31 grudnia 1986 r. Miał wówczas 70 lat i w niepełnym wymiarze (pół etatu docenta) pracował jeszcze dalej przez cały następny rok.

W 1979 r., podczas obchodów trzydziestolecia Archiwum Państwowego w Olsztynie, Tadeusz Grygier został odznaczony honorową odznaką „Za Zasługi dla Archiwistyki”. Natomiast w 1981 r. — na wniosek olsztyńskiego Archiwum — „za całokształt działalności organizatorskiej, archiwalnej i naukowo-badawczej” otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. W 1997 r. Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Historycznego przyznało Tadeuszowi Grygierowi tytuł honorowego członka PTH.

Tadeusz Grygier pozostawił duży dorobek naukowy, opublikowany w kilku-

nastu książkach, kilkuset artykułach, kilkuset recenzjach, nie licząc artykułów popularnonaukowych i publicystycznych. Ponadto część jego nie opublikowanej spuścizny rękopiśmiennej znajduje się w posiadaniu Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i Archiwum Państwowego w Olsztynie. Analiza tego dorobku wraz z pełną bibliografią wydanych prac to temat na oddzielną monografię o Zmarłym.

Tadeusz Grygier zajmował się terminologią archiwalną, a efektem pracy zespołu, kierowanego przez Wandę Maciejewską do którego należał, było wydanie „Polskiego Słownika Archiwalnego” (Warszawa 1974). Obszerne studium o organizacji ładu w zasobie archiwalnym zamieścił w odrębnym tomie 49 „Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych” (Lublin 1984). Ponadto swoje prace z zakresu teorii archiwalnej i metodyki, środków ewidencyjno-informacyjnych, nadzoru archiwalnego, selekcji archiwaliów, a także recenzje i omówienia publikacji o tematyce archiwalnej zamieszczał przeważnie w „Archeionie”.

Interesowała go także tematyka regionalna, a przede wszystkim problemy polityczno-ustrojowe Prus Królewskich, Prus Książęcych i Prus Wschodnich. Zajmował się również dziejami powstania wielkopolskiego i powstań śląskich, historią szkolnictwa, polskiego życia politycznego oraz ruchu robotniczego na Warmii i Mazurach. Poza „Archeionem” swoje prace publikował w „Przeglądzie Zachodnim”, „Komunikatach Mazursko-Warmińskich”, „Studiach Warmińskich” oraz „Archiwach, Bibliotekach i Muzeach Kościelnych”, „Rocznikach Humanistycznych”, „Zapiskach Historycznych” i wielu innych czasopismach naukowych.

Po długotrwałej chorobie Tadeusz Grygier zmarł 9 czerwca 2000 r. Pochowany został na cmentarzu komunalnym w Kieźlinach pod Olsztynem. Pożegnała Go tam liczna rodzina, przedstawiciel Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, archiwiści z olsztyńskiego Archiwum Państwowego, przyjaciele i znajomi.

Józef Judziński